

Trudgillova knjiga je vsekakor nov, pomemben pregled dosežkov v raziskovanju in spoznavanju kraškega fenomena, brez katerega ne bo mogla nobena krasoslovna knjižnica.

Jurij Kunaver

Environmental and Dynamic Geomorphology, Case studies in Hungary, uredil M. Pecs, Akademiai Kiado, Budapest 1985.

Zbornik geografskega raziskovalnega inštituta Madžarske akademije znanosti z naslovom *Environmental and Dynamic Geomorphology* prinaša tokrat 22 člankov. Posvečeni so prvemu mednarodnemu posvetu o geomorfologiji, ki je potekal v Manchesteru septembra 1985. leta.

Zbornik je bolj pester, kot kaže naslov, predstavlja pa problematiko, ki je trenutno v ospredju proučevanja madžarskih geomorfologov. Iz večine člankov je razvidna težnja avtorjev, da bi imelo njihovo proučevanje reliefnih oblik in procesov, ki pri tem sodelujejo, čim večjo aplikativno vrednost. Geomorfološke analize in ocene reliefa so namreč namenjene predvsem planiranju smotrne izrabe zemljišč.

Prvi štirje članki so naravnani teoretsko in metodološko. Govore o nalogah ter metodah pokrajinske geomorfologije, pravzaprav geomorfologije okolja (*environmental geomorphology*), o osnovah in metodah za ocenjevanje ogroženosti okolice Blatnega jezera zaradi erozije, o eksperimentalni geomorfologiji ter o načelu dinamičnega ravnovesja v geomorfologiji.

Druga skupina razprav obravnava soodvisnosti med površjem in drugimi pokrajnotvornimi dejavniki. Posamezne avtorje zanima vpliv topografije na razvoj zasoljenih prsti, na erozijo prsti in odnašanje gnojil ter na energijo direktnega sončnega sevanja. Od drugih se razlikuje članek, v katerem avtor po današnjih in fosilnih meandrih rekonstruira hidrološke in klimatske razmere v holocenu.

V tretjem delu so prispevki, ki obravnavajo vpliv sedimentov na geomorfološke procese in vpliv teh procesov na oblikovanje posebnih sedimentov in reliefnih oblik.

O paleogeografskem razvoju in o njegovih sledovih, ohranjenih v pokopanem, fosilnem reliefu, govorita oba članka četrtega poglavja.

V predzadnjem delu so zbrani sestavki, ki tipizirajo reliefne oblike, procese (usade) in pokrajine ob upoštevanju pokrajinskih in morfografskih značilnosti, rečne mreže ter tektonskih premikov.

Zadnji trije prispevki so namenjeni geomorfološkemu kartiranju aluvialne ravnice, prevladujočim recentnim procesom in ekspoziciji pobočij. Izsledki naj bi služili predvsem kmetijcem.

Marjan Bat

Karstologia (Revue de karstologie et de spéléologie physique de la Fédération Française de Spéléologie et de l'Association Française de Karstologie), št. 6, 2. polletje 1985, str. 1—64.

Pred nami je zadnja številka revije za krasoslovje in fizično speleologijo, ki jo izdajata Francoska speleološka zveza in Francosko krasoslovno združenje.

Njeno jedro sestavlja devet člankov, pet jih obravnava francoski kras, trije kras drugod po svetu, zadnji pa sodi k »planetologiji«, saj ne govori o Zemlji, ampak o Marsu.

»Francoski del« vsebuje prispevke o krasu od visokih gora (Pierre Saint-Martin

v Pirenejih in Araches ter Flaine v Centralnih Alpah) preko sredogorja (planote v zaledju Fontaine de Vaucluse) do sredozemske obale.

Prvi, kolektivni prispevek Mednarodnega združenja za raziskovanje Pierre St-Martin, zgoščeno podaja izsledke raziskav zadnjih let na 150 km² velikem kraškem svetu Pierre St-Martin, v povprečni nadmorski višini 1500—2000 m. V glavnem gre za preglednice, v veliki meri s številčnimi pokazatelji o hidrogeologiji, speleologiji in zgodovini raziskav, s seznamom največjih jam in seznamom literature. S speleološkega gledišča gre za sklop najpomembnejših visokogorskih planot na svetu, z jamskim sestavom Pierre St-Martin (globine 1342 m in 50 km dolžine), s še devetimi jamami, globljimi od 600 m ter vsega skupaj 81 jamami, globljimi od 150 m.

Prispevek o hidrogeologiji pogorja »Platé« (J. Sesiano), znanega predvsem po močno razviti površinski zakraselosti, podrobneje razlaga podzemeljske vodne zveze na podlagi številnih novejših barvanj in z njimi povezana dognanja. Tudi prispevka C. Michelota in J. L. Guyota sta v zvezi s kraško vodo. Prvi skuša po podatkih o kemizmu vode ugotoviti, od kod priteka voda v znameniti Fontaine de Vaucluse, kjer se dviga iz globine 320 m. Drugi pa podrobneje obravnava »podpovršinski kraški odtok« (neposredno pod površjem — hypodermique) na podlagi opazovanj in merjenj na preizkusnem poligonu severno od Montpelliera, kjer se je izpopolnjeval tudi naš strokovnjak P. Krivic. Avtor je predvsem s pomočjo vrtin prišel do novih spoznanj o infiltracijski coni v krasu.

Peti »francoski« prispevek je popolnoma druge narave — na podlagi faktorске analize, podrobne stratigrafije in kartoteke datiranih jamskih podorov skuša J. J. Blanc ugotoviti podorne faze in njihove vzroke na obrobju Sredozemlja, kamor sodi tudi naš kras. Ugotovitve so toliko pomembnejše, ker bi jih bilo mogoče primerjati z dogajanjem v našem krasu. Zanimivo je, da avtor določene podore povezuje s seizmološko aktivnostjo, kar je bilo pri nas odločno zavrnjeno.

Prispevki, ki obravnavajo ozemlja izven Francije, so še bolj pestri. Od primerov krasa v sadri v dolini Ebra v Španiji (M. Guiterex et al), ki govori predvsem o kraškem površju, preko morfologije tropskega krasa v Zairu (Y. Quinif), do hidrogeološkega opisa kraškega polja na egejski obali v Mali Aziji (B. Canik). Zadnji prispevek je za nas še posebej zanimiv, saj po svetu ni veliko študij o pravih kraških poljih, podobnih dinarskim.

Zanimiv, predvsem pa nenavaden, je prispevek R. Battistinija o psevdokraških reliefnih oblikah na Marsu. Avtor meni, da gre v večini primerov najbrž za drugačni in ne kraški nastanek, vendar dopušča možnost obstoja globokega krasa.

Poleg člankov ima revija še tri rubrike: poročila, srečanja in dokumentacija. V prvi je v angleščini objavljen Program študijske skupine o človekovem vplivu na kras, avtor je I. Gams, predsednik komisije. Rubrika Srečanja podrobneje opisuje lanskoletne Mednarodne krasoslovne dneve, posvečene spominu J. Corbela (Metz). Najobsežnejša je Dokumentacija, ki poroča o 12 krasoslovnih delih, vključno s podiplomskimi nalogami in disertacijami.

Posebnih prispevkov o našem krasu ni, vendar naše krasoslovje le ni čisto brez odmeva: v bibliografiji sta citirana dva naša avtorja (Krivic in Mijatović), v poročilu o krasoslovnih dnevih v Metzju je naveden prispevek A. Kranjca ter že omenjeno poročilo I. Gamsa.

Grafična oprema je kvalitetna, zvezek vsebuje 24 črno-belih in 1 barvno fotografijo ter 52 skic, načrtov, risb in diagramov. Članki so opremljeni z izvlečki v francoskem in angleškem jeziku, enako tudi ilustracije in celo ključne besede, ki jih pri nas še v slovenščini le redko uporabljamo. V literaturi je vsega skupaj navedenih 137 bibliografskih enot.

Andrej Kranjc